

## НАСИЛЛЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ВЛАДИ

**Постановка проблеми.** Насилля як засіб влади є конкретно-історичним феноменом. Це свідчить про те, що його зміст і характер конкретизуються і змінюються в різні часи і за різних обставин.

**Мета.** Дослідити насилля як різновид тиску у владних структурах і соціальних групах.

**Завдання:**

- Дослідити внутрішній та зовнішній аспект політичного насилля
- Різновидності та особливості використання насилля у різних владних відносинах

**Виклад матеріалу.**

Перш ніж говорити про політичне насилля, давайте визначемо що таке насилля.

Насилля – це навмисна дія, спрямована на нанесення людині збитків або й на її знищення. А тепер перейдімо до наступного поняття і дамо визначення що таке політичне насилля. Політичне насилля можна визначити як тип дії коли суспільству нав'язується думка різноманітними способами, найчастіше з допомогою фізичної сили, певної людини або групи людей. Для того, аби дати чіткіше визначення політичного насилля, потрібно, насамперед, розглянути його у взаємозв'язку з центральною політологічною категорією, якою є влада. Політичний світ – це сфера життєдіяльності, де головне місце займають відносини індивідів і груп з приводу влади. Тому аналіз сутності політичного насилля варто проводити з урахуванням його ролі й місця у владних відносинах. [2, с161]

Політичне насилля як засіб влади є конкретно-історичним феноменом. Це говорить нам про те, що його зміст і характер в залежності від часу та обставин змінюється. Політичне насилля поділяється на зовнішні і внутрішні аспекти. Внутрішній аспект передбачає таку політику влади, яка орієнтована передусім на конкретний політичний напрям розвитку суспільства, країни. [3, с19]

Яскравим прикладом внутрішнього політичного насилля будуть авторитарна та тоталітарна форма державної влади. Для авторитарної форми характерне її прагнення поглинути всі сфери суспільства. В цьому випадку насилля може бути одним з інструментів для досягнення цілей.

Для тоталітаризму характерне стирання відмінностей між політичним і соціальним, між державою і суспільством, тобто повна політизація суспільного життя, в таких умовах витісняються будь-які прояви неконтрольованої політичної активності, вона стає об'єктом суворой регламентації з боку держави. При цьому насилля неминує виступає як засіб, за допомогою якого держава свідомо спрямовує соціальну поведінку індивідів і груп.

В умовах тоталітаризму абсолютне панування ізолює правлячу еліту, відчужує від неї маси. Це, в свою чергу, позбавляє еліту стабільної безпеки. Брак безпеки породжує підозру і страх, а це змушує правлячий шар вдаватися до постійного насилля. Авторитарна влада не претендує на всеохоплення, вона надає громадянам відносну свободу в неполітичній сфері. Тому, маючи менший, ніж в умовах тоталітаризму, ступінь державного насилля, авторитаризм відрізняється більшим масштабом опозиційного насилля.

Зовнішній аспект орієнтований на певну політику насилля держави на міжнародній арені. Загальні об'єкти прагнень, щодо яких висувуються цілі їх послаблення, підризу, дезорганізації. До них належать міжнародна безпека, внутрішня та зовнішня безпека країни, її міжнародні зв'язки, позиції та інтереси; засади суспільного ладу, політична організація суспільства, державна влада та її інститути, громадська безпека тощо.

Одним із факторів, що активізує насилля, виступають глобалізаційні процеси, перш за все - глобалізація .

Війни теж будуть яскравим прикладом політичного насилля.

Однією з поширених форм сучасного політичного насилля є тероризм. Це особливий тип дії, коли воля терористів, терористичних організацій нав'язується, як правило, представникам влади, посадовим особам за допомогою фізичного примусу чи загрози його використання. Ця воля має конкретну мету – повалення існуючого режиму, зміну курсу урядової політики, дестабілізацію становища в окремих країнах та регіонах тощо. Особливістю тероризму є, по-перше, зв'язок насилля, яке використовують терористи, з установкою на залякування об'єктів терористичних дій, і, по-друге, публічний характер його здійснення, орієнтація на широкий розголос та суспільний резонанс. [1, с163]

Насилля є одним з інструментів дисциплінарної влади. Дисциплінарна влада перебуває у нерозривному зв'язку з істиною та знанням. Саме владні механізми роблять можливим виробництво істини і продукують істину. Виробництво істини своєю чергою здійснює владу. Термін «влада-знання» показує, що влада шляхом пізнання формує свій предмет, розглядає людей у формі їхнього існування у дисциплінарних інститутах і конструює людей відповідно до своїх потреб. Однією з технік влади є покарання, до якого вона вдається щодо тих, хто порушує норми. Покарання в сучасному суспільстві має на меті не залякування інших, аби вони не повторювали ці порушення, а виправлення людини, перетворення її на нормальну.

Слід зауважити, що політичне насилля належить до розряду «не економічних» засобів політичної влади. Воно спричинює більші соціальні втрати (людські жертви, руйнування матеріальних цінностей, духовні витрати), ніж інші засоби володарювання (наприклад, переконання, авторитет).[4,с5]

Послаблення державної влади є одним з головних джерел насилля в межах відповідної політичної спільноти. Найважливіші прояви цього – нездатність влади забезпечити стабільність та економічний прогрес суспільства, втрата державою монополії на легітимне насилля. Державна влада, яка не має монополії на насилля, найчастіше не здатна ефективно виконувати свої завдання. У суспільстві виникають різні центри влади, які використовують у боротьбі одна з однією насильницькі засоби. Органи державної влади не в змозі забезпечити політичну стабільність, інтеграцію суспільства. У результаті нормальний політичний процес порушується бунтами, повстаннями та іншими формами політичного насилля.

Прояви і масштаби насилля в політиці можуть бути різними. Вони визначаються багатьма причинами: економічним і соціальним устроєм, гостротою соціальних конфліктів і традицією їх вирішення, політичною і моральною культурою населення тощо. Одним із найсуттєвіших чинників, який впливає на прояви та масштаби застосування насилля в політиці, є система владних відносин у суспільстві, форма реалізації політичної влади.

**Висновок:**

Отже, політичне насилля як засіб досягнення політичних цілей має низку особливостей (дорогий характер; непередбачуваність; конфронтаційність; авторитаризм), що зумовлюють його загалом низьку політичну ефективність. Нарешті, масштаби політичних завдань, що вирішуються з допомогою насилля, обмежуються, головним чином, тактичним рівнем, а стратегічного рівня досягають лише у поєднанні фізичного примусу з іншими засобами.

### Список використаних джерел

1. А. Бабієва «Катастрофогенний чинник політичного насилля» ст. 163-164. наук. журнал / Голов. ред. Ю. Ж. Шайгородський. –2004
2. А. Бабієва «Політичне насилля: теоретичний аспект» ст. 161-162.. наук. журнал / Голов. ред. Ю. Ж. Шайгородський. –2004
3. Левченко Л.О. «Політичне насилля як різновид тиску у владних структурах» Ст 18-21. URL: [shorturl.at/rwDj4](http://shorturl.at/rwDj4)
4. Амельченко Н. А., Шейко Ю. О. «Теорія та методологія політичної науки». Ст. 3-8. URL: [http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3987/Amelchenko\\_Spivvidnoshennia.pdf?sequence=1](http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3987/Amelchenko_Spivvidnoshennia.pdf?sequence=1)